

SÁMEDIGGI

Sámedikki strategiiijat sámegiel
oahpponeavvovráhkadeapmái 2025 –
2028

Innholdsfortegnelse

1 Oahpponeavvodilli 2024	4
1.1 Jahkásaš ekonomalaš juolludeamit	4
1.2 Stáhtus ja dárbbut	5
2 Oahpponeavvoráhkadeapmi	8
2.1 Oahpponeavvobuvttadeapmi - árvvoštallamat ja strategiiat	8
2.2 Oahpponeavvuid jorgaleapmi sámegillii.....	9
2.3 Buorit oahpponeavvut main lea buorre kvalitehta.....	9
2.4 Lulli- ja julevsámegiel oahpponeavvut.....	9
2.5 Visotgokči dahje fáddávuđot oahpponeavvut	10
2.6 Digitála ja/dahje prentejuvvon oahpponeavvut.....	10
2.7 Almmolaš háhkamiid.....	11
2.8 Gaskkusteapmi	11
2.9 Politihkalaš ja fágalaš ovttasbargu ja gulahallan	12
2.10 Davviriikkalaš ovttasbargu	13
Vuoruheamit 2025–2028.....	13
Mielddus 1 – Sámedikki ruhtaduvvon oahpponeavvoprošeavttat mat leat jođus.....	16
Mielddus 2 - Oahpponeavvut mat leat ilbman 2022-2024	16

Álggahus

Buot sámi ohppiin Norggas lea vuoigatvuohta oažžut oahpahusa sámegielas beroškeahtta ássanbáikkis (oahpahuslága kap. 3-2, vuosttaš lađas ja § 6-2, vuosttaš lađas), ja oahpahusa sámegillii vuodđoskuvlaagis sámegiela hálddašanguovllus, ja sis lea vuoigatvuohta oažžut oahpahusa sámegillii buot fágain (oahpahuslága § 3-2, nubbi lađas). Ohppiin olggobealde sámegiela hálddašanguovllu lea vuoigatvuohta oažžut oahpahusa sámegillii go unnimusat logi oahppi dan háliidit, ja nu guhka go joavkkus leat unnimusat guhtta oahppi (oahpahuslága § 3-2, njealját lađas).

Norgga Vuodđoláhka nanne ahte stáhta galgá láchit dilálašvuodaid nu ahte sápmelaččat sáhttet sihkkarastit ja ovddidit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima. Oahpahuslága § 17-1 (2010) láhkaásahusa vuodul lea ohppiin vuoigatvuohta oažžut oahpponeavvu girjegillii dahje ođđadárogiillii. Sámi ohppiin ii leat dál seammalágan láhkanannejuvvon vuoigatvuohta oažžut sámegielat oahpponeavvuid. Go oahpahusláhka addá sámi ohppiide vuoigatvuođa oažžut oahpahusa sámegielas ja sámegillii, de bidjá Sámediggi vuodđun ahte láhka eahpenjuolgadit addá ohppiide vuoigatvuođa oažžut sámegiel oahpponeavvuid.

Norggas leat guokte oahppoplána, sámi oahppoplánabuvttus Máhttolokten 2020 – Sámi (ML20S) ja našunála oahppoplánabuvttus Máhttolokten 2020 (ML20). Sámi oahppoplánas leat sierra sámi parallealla seammaárvosaš oahppoplánat eanaš fágain, earret eará fágaide; matematihkka, eñgelasgiella ja ROEE. Sámediggi ovddida ja mearrida oahppoplánaid joatkaoahpahusa sámegielfágaide ja erenoamáš sámi fágaide. Dasa lassin mearrida Sámediggi sámi sisdoalu nášunála oahppoplánaide. Departemeanta mearrida, ovttasráđiid Sámedikkiin, sámi sisdoalu sámi oahppoplánain.

Sámedikki mihttomearri oahpahussii lea ahte sápmelaččain galgá leat dárbbaslaš máhttu, gelbbolašvuohta ja gálggat vai sáhttet ovdánahttit sámi servodagaid. Dát mearkkaša ahte sámi álbmogis galgá leat duohta vuoigatvuohta oažžut oahpahusa sámegielas ja sámegillii. Sámi oahpponeavvut leat deatalaččat ollašuhttit ohppiid vuoigatvuođa oahpahussii sámegielas ja sámegillii. Dat boahtá ovdan earret eará Máhttolokten 2006 - Sámi (ML06S) evalueremis. Joksán dihte oahpahusa mihttomeari ángiruššá Sámediggi oahpponeavvuid.

Dasto lea Sámedikki mihttomearri oahpponeavvoráhkadeamis ahte sámi oahppit ja oahppit geain lea sámegieloahpahus ožžot sámi oahpponeavvuid buot golmma sámegillii buot fágain mat čuvvot vuodđooahpahusa ML20S oahppoplána.

Sámedikki bargun lea fuolahit ollislaš ja beaktilis hálddašeami. Sámediggi mearrida ulbmiliid, strategijaid ja doaibmabijuid oahpponeavvoráhkadeami váikkuhangaskaomiid várás, plána- ja bušeahhtaproseassaid bokte. Sámediggi ruhtada oahpponeavvobuvttadeami.

Lea dárbu bearráigeahččat ja sihkkarastit oahpponeavvohálddašeami láhkateavsttaid, mii fertet sihkkarastit buoriid ekonomalaš rámmaeavttuid merkejuvvon oahpponeavvoovddideapmái, ollu olmmošlaš resurssaid ja oahpponeavvobuvttadeddjiide geat bisuhit buori ovddideami ja buvttadit oahpponeavvuid main lea alla kvalitehta ja beaktilis buvttadanáigi. Sámediggi bargá maiddái oahpponeavvuide buori gaskkusteamii.

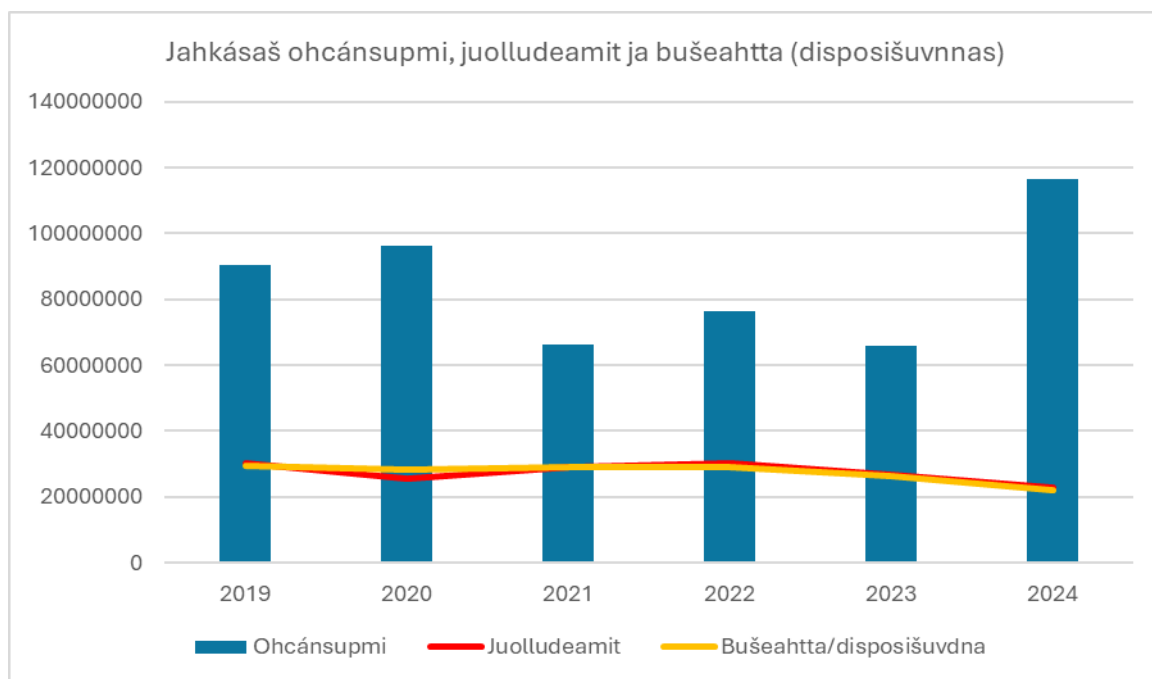
Dán strategijas ovdanbuktá Sámediggi boahttevaš strategijaid makkár doaibmabijuid mii áigut vuoruhit sihkkarastin ja ovddidan dihte sámi oahpponeavvohálddašeami boahtte njeallje jagi.

1 Oahpponeavvodilli 2024

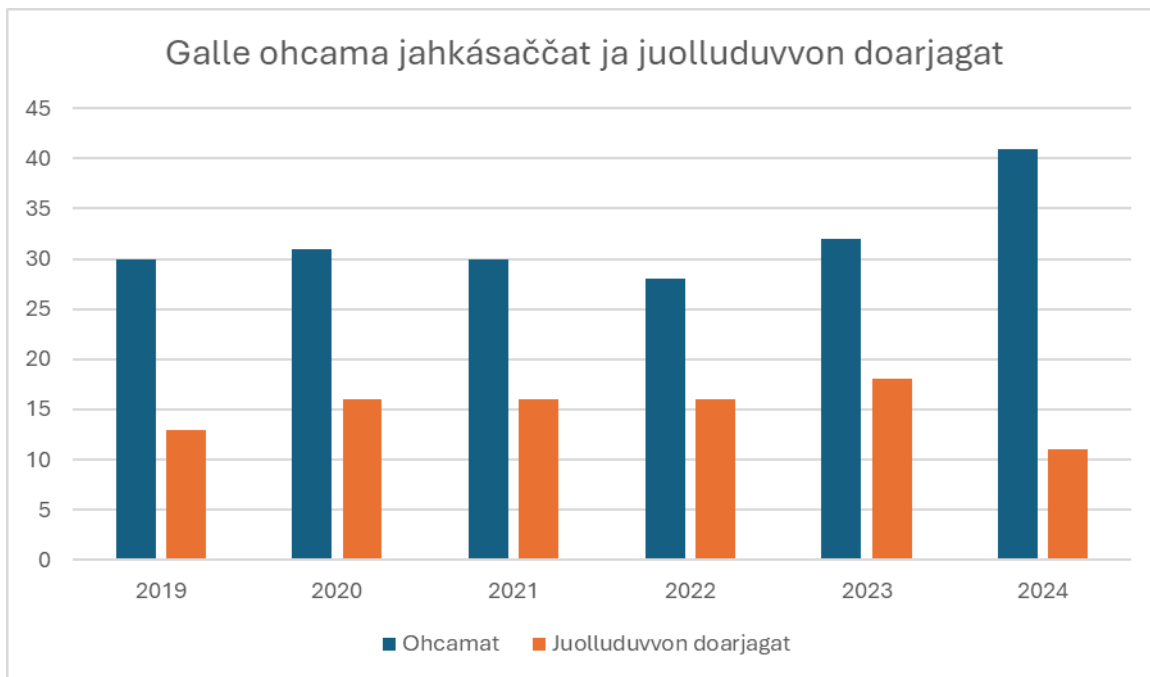
1.1 Jahkásaš ekonomalaš juolludeamit

Máhttodepartemeanta juolluda jahkásaččat ruðaid Sámedikki oahppoulbmiliid bargui, maiddáí sámegiela oahpponeavvuid ráhkadeapmái ja buvttadeapmái. Maŋimus jagiid leat juolludeamit veaháš lassánan fágaodasmahttima barggu geažil.

Oahpponeavvuid bušeahtta	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Oahpponeavvuid ráhkadeapmi						
Sámedikki bušeahtta ohcanvuđot	19 440 000	17 590 000	27 660 000	24 660 000	15 660 000	18 460 000
Sámedikki bušeahta rámmašiehtadusat	2 500 000	3 000 000	6 000 000	9 000 000	9 000 000	9 000 000
Eará doaibmabijut						
Ovttas/Aktan/Aktesne	750 000	755 000	790 000	809 000	837 000	891 000
Movttiidahttindoaimabijut	100 000	100 000	300 000	300 000	300 000	0
Oahpponeavvoortnega árvvoštallan		500 000				
Rájáidraštideaddji sámi oahpahus, oahpponeavvut – prošeakta				500 000	500 000	
Virgeresursa, 1 fásta ja 1 jahkásašvirgi				1 800 000		
Submi	22 790 000	21 945 000	34 750 000	36 569 000	25 797 000	28 351 000

Govvosis oaidnit ahte ohcamušaid supmit rievddadit, ja jahkái 2024 lassánit mearkkašahtti láhkai, seammás go bušeahtta ja juolludeamit bissot olles áigodagas, ja ohcamušaid lohku njiedjá miehtá jagi 2022.

2019 rájes lea ohcamušaid lohku bisson dásseidin, sullii 30 ohcamuša, ja 2024:s bohtet eambbo go 40 ohcamuša. Juolluduvvon ohcamiid lohku lea lassánan dásseidit jahkásaččat 2019 rájes, muhto 2024 unnui lohku.

1.2 Stáhtus ja dárbbut

Sámediggi juolluda jahkásaččat doarjaga dábálaš ja erenoamáš heivehuvvon oahpponeavvuid ráhkadeapmái vuodđooahpahussii, sihke davvi-, julev- ja lullisámegillii, ja lea jagi 2020 rájes dasa lassin dahkan guokte rámmašiehtadusa oahpponeavvuid ráhkadeapmái. Sámedikki oahpponeavvogeahčastagas (mielddus 1 ja 2) čájehit sihke oahpponeavvoprošeavttaid mat leat jodus ja oahpponeavvoprošeavttaid mat leat gárvvistuvvon ML20S mielde 2021-2024 áigodagas.

Rámmašiehtadusat gusket digitála oahpponeavvuid háhkamii fágii davvisámegiella vuosttašgiellan 1.-10. cehkiide, ja julevsámegiella vuosttašgiellan 1.-10. cehkiide. Rámmašiehtadusaid siskkobealde jađaha Sámediggi jahkásađinggojumiid lágádusaide. Rámmašiehtadusat leat dál loahpalaš dásis, dinggojumiid leat dahkkon ja mii vuordit buktagiid.

Leat jahkásaččat álggahan oahpponeavvoráhkadeamiid Sámedikki vuoruhemiid vuodul. Jahkásaš vuoruheamiid leat veaháš marjduvvon váilevaš ohcamiid dahje váilevaš doarjjaruđaid geažil. Sámediggi lea fuolas go mii eat leat marjimus jagiid ožžon ohcamiid buot julevsámi vuoruhemiide. Sámedikki doarjjaoažžu lei ovdal 3,5 jagi áigemearri gárvvistit oahpponeavvoprošeavttaid. Gárvvisteami áigemearri vuoliduvvui golmma jahkái 2020:s. Dát dahkkui oassin oahpponeavvoráhkadeami beavttálmahttimis. Mii oaidnit ahte lea leamaš positiivalaš beaktu báhcán doarjjaruđaide (doarjjaoassi mii ii leat máksojuvvon), mat dán jagi dahke dušše 36 milj. ru. dan ektui go ovdamearkka dihte 2021:s lei supmi 65 milj. ru.

Golggotmánus 2022:s gitta golggotmánus 2024:s leat registrerejuvvon 53 oahpponeavvoalmmuhusa. 25 dain almmuhuvvon oahpponeavvuin leat digitála komponeanttat. 17 dain almmuhemiin leat digitála oahpponeavvut main lea alla teknihkalaš doaibma ja interaktivitehta. Sámediggi lea duhtavaš go digitála oahpponeavvut main lea alla kvalitehta leat lassánan dan oktavuodas go Sámediggi lea jagi 2019 rájes lokten digitála oahpponeavvuid vuoruheami. Digitaliseren lea guovddázis fágaođasmahttimis ja oppalaččat servodatovdáneamis ja Sámediggi lea, gč. politihkalaš ulbmiliid ovddit doaibmaplánain, čuovvulan dan alla kvalitehta sámi digitála oahpponeavvuid ráhkadeami čielga vuoruhemiiguin.

Mis lea leamaš ulbmilin ahte galgá ráhkaduvvot unnimusat okta oahpponeavvu juohke fágii ja jahkeceahkkái olles vuodđoskuvlamannolahkii. Dárbbu mielde leat mii maiddá vuoruhan ráhkadit lasi oahpponeavvuid dáidda.

Sámediggi lea sihkkarastán oahpponeavvuid ovddeami ML20S vuodul davvisámegiella vuosttasgiellan ja nubbingiellan giellafágaide. Lullisámegiella váilot dušše oahpponeavvuid ráhkadit sámegiella nubbingiellan, sámegiella 2 joatkkaoahpahussii. Julevsámegiella leat baicca stuorát dárbbut, go váilot oahpponeavvut vuosttasgiella joatkkaoahpaha várás. Nubbingiella váilot ollislaš oahpponeavvut mat leat ráhkaduvvon ML20S mielde - sámegiella 2, 1.-4. ceahkiide. Sámediella 3 váilot oahpponeavvut 1.-7. ceahkiide mat leat heivehuvvon 1-3 dásiide ja sámegiella 4 buot jagiide joatkkaskuvllas Oasit bajábealde namuhuvvon oahpponeavvoprošeavttain leat almmuhuvvon ja váldon atnui, ja muhtun prošeavttat fas leat jođus ja lea vuordamuš ahte almmuhuvvojat 3 jagi sisa.

Eará fágain - earret sámegiella - lea dilli ná. Davvisámegillii leat almmuhuvvon dahje álggahuvvon eanemus oahpponeavvoprošeavttat mat čuvvot ML20S. Gávdnojit deaddiluvvon matematihkkagirjiit 1.-7. ceahkiide, servodatfágaoahpponeavvut 1.-7. ceahkiide, luonddufágaoahpponeavvut 5.-7. ceahkiide, lášmohallan 1.-10. ceahkiide, biebmu ja dearvvašvuohta 5.-7. ceahkiide, duodji 8.-10. ceahkiide ja čieža fáddávuodot oahpponeavvu duojs joatkkaskuvlla váste. Leat álggahuvvon prošeavttat daid fágaide; musihkka smávvaskuvladássái, čoarve-, dákte- ja metálluodji (8. ceahki-joatkkaskuvla), boazodoalloprográmmafága (joatkkaskuvla), sámi historjá ja servodat (joatkkaskuvla), sámi musihkka ja lávdi (joatkkaskuvla).

Lullisámegiella leat almmuhuvvon/oddaigásaš prošeavttat fágain servodatfága 1.-10., sámi historjá ja servodat ja duojs joatkkaskuvlla dásis leat almmuhuvvon guhtta fáddáoahpponeavvu.

Go guoská julevsámi oahpponeavvuide, de leat almmuhuvvon vihtta fáddáoahpponeavvu duojs joatkkaoahpaha várás ja okta fáddáoahppogirji duojs 1.-7. Servodatfágas leat oahpponeavvut 1.-10. ja lea sámi historjá- ja servodatprošeakta mii lea jođus.

Jus geahččat man muddui gokčat oahpponeavvut mat leat ráhkaduvvon ML06S mielde, de dilli buorrána mealgat. Gávdnojit almmuhuvvon oahpponeavvut sihke davvi-, julev- ja lullisámegillii ML06S mielde fágain sámegiella vuosttaš- ja nubbingiellan, luonddufága, servodatfága, historjá, duodji ja matematihkka. Ollu dain oahpponeavvuin sáhttet ain geavahuvvot oahpahusas ja ollu oahpaheaddjit mitalit ahte oahpponeavvut ain geavahuvvojat, muhto sii háliidivčče ahte dat livčče ođasmahttojuvvon ML20S ektui.

Sámediggi lea duhtavaš go mii maŋimuš jagiid leat ruhtadan davvi-, julev- ja lullisámegiel oahpponeavvuid almmuhemiid fágaidrastideaddji fáttáin álbmotdearvvašvuohta ja eallimis birgen, demokratiija ja mielborgárvuota ja guoddevaš ovdáneapmi. Mii leat addán doarjaga oahpponeavvui árbevirolaš máhtu ektui golmma sámegillii ja programmeremii ja kodemii mii maiddái ráhkaduvvo davvi-, julev- ja lullisámegillii.

Mii leat maŋemus plánaáigodagas heahtihan muhtun prošeavttaid lulli- ja julevsámegielain váilevaš ovdáneami geažil. Dát prošeavttat ledje birrasiid 10 jagi boarrásat. Lea dávjimusat dat go váilot resursaolbmot mat dagahit maŋonemiid ja lea čájuhuvvon ahte lea váttis gávdnat dakkár resursaolbmuid geain lea dárbbášlaš fágagelbbolašvuohta. Dávjá leat oahpaheaddjit olles virggiin vuoddo- ja joatkkaskuvllas geat leat prošeavttain mielde. Sámediggi vásiha ahte prošeavttat main girječállit barget mánuovdánahttimin astoáiggis, leat dat prošeavttat mat dávjimusat maŋonit ja loahpas fertejit loahpahuovot.

Tabellat vuolábealde lea listu fágain gos ain váilot sámegielat oahpponeavvut mat leat ráhkaduvvon ML20S vuodul

Fága:	Davvisámegiella:	Julevsámegiella:	Lullisámegiella:
Dárogiella ohppiide geain lea sámegiella vuosttasgiellan	1.-13. ceahkki	1.-13. ceahkki	1.-13. ceahkki
Matematihkka	1.-7. Ceahkki - digitála 8.-10. ceahkki Jo1 -Jo3	1.-10. ceahkki Jo1 -Jo3	1.-10. ceahkki Jo1 -Jo3

Engelasgiella ohppiide geain lea sámegiella vuosttašgiellan	1.-13. ceahkki	1.-13. ceahkki	1.-13. ceahkki
KOEE	1.-13. ceahkki	1.-13. ceahkki	1.-13. ceahkki
Luonddufága	1.-4. ceahkki 8.-10. ceahkki Jo1-Jo3	1.-10. Ceahkki Jo1-Jo3	1.-10. Ceahkki Jo1-Jo3
Servodatfága Historjá Geografii	8.-10. ceahkki 8.-10. ceahkki 8.-10. ceahkki, Jo1	8.-10. ceahkki 8.-10. ceahkki 8.-10. ceahkki, Jo1	8.-10. ceahkki 8.-10. ceahkki, Jo2- Jo3 8.-10. ceahkki, Jo1
Lášmmohallan	Jo1-Jo3	1.-10. Ceahkki Jo1-Jo3	1.-10. Ceahkki Jo1-Jo3
Osku ja etihka sámi	Váilu	Váilu	Váilu
Duodji	1.-7. ceahkki (ráhkaduvvon ML06S mield)	8.-10. ceahkki	1.-10. ceahkki
Duodji Jo2	Váilu ollesgokči	Váilu ollesgokči	Váilu ollesgokči
Musihka	5.- 10. ceahkki	1.-10. ceahkki	1.-10. ceahkki
Borramuš ja dearvvašvuohta	1.-4. ceahkki, 8.-10. ceahkki	1.-10. ceahkki	1.- 10. ceahkki
Sámi historjá ja servodat, JO		Váilu	Váilu
Boazodoalloprográmmafága, Jo2	Váilu	Váilu	Váilu
Sámi musihka ja lávdi eaktodáhtolaš prográmmafága, Jo2		Váilu	Váilu
Sámi visuálalaš kultuvra, eavttolaš prográmmafága, Jo2	Váilu	Váilu	Váilu

Sámediggeráđđi pláne jagi 2024 álggahit barggu ovdánahttit sámi parallealla seammaárvosaš oahppoplána matematihkas. Lea vuordamuš ahte sámi parallealla seammaárvosaš matematihkkaoahppoplána lea kulturvuđot. Dat mearkkaša ahte oahpaheaddjit ožžot eanet vejolašvuođaid fállat ohppiide heivehuvvon oahpahusa sámi oktavuhtii, sihke gávpogiin ja eará quovlluin go gávpogiin. Dát buktá dárbbu ráhkadit oahpponeavvuid dan fágii.

Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut leat ráhkaduvvon dahje leat ráhkaduvvome mánáidgárdemánáid rájes gitta ohppiide gaskadássái. Dát lea vuosttažettiin fáttás giellaoahppamis ja -ovdáneamis buot golmma sámegillii, ja veahkkegielas. Lea stuora dárbu erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuide ohppiide nuoraidskuvllas ja joatkkaoahpahussii.

Lea leamaš stuora hástalusson go Sámediggi lea ožžon hui unnán ohcamiid ráhkadit oahpponeavvuid ohppiide geat dárbbasit erenoamáš heiveheami, ja dan mii leat ovddidan oahpponeavvoráhkadeddjiide min ovttasbargočohkkimiin. Jagi 2024 dilli rievddai buoret guvlui go oaččuimet 11 ohcama erenoamážit heivehuvvon vuoruhemiid siskkobealde, oktiibuot 31,1 miljon ruvnno. Dát lea min mielas buorre ovdáneapmi, muhto hástalusson lea ahte Sámedikkis lea gáržžes ruhtadilli ja Sámedikkis lei vejolašvuohta doarjut dušše golbma prošeavtta 11 prošeavtta gaskkas, oktiibuot 3,7 miljon ruvnnuin.

Vaikko bohte ge ollu buorit ohcamat maid mii áinnas livččiimet sáhttán doarjut, de eat sáhttán goitge addit stuorát oasi ollislaš ruhtavárrejumis eambo prošeavttaide dán suorggis

Sámediggeráđđi lea jagi 2024 vuosttaš geardde historijás addán doarjaga sámegiella vuosttašgiellan 1.-4. cehkiide, ohppiide geain lea mearkagiella. Vurdojuvvo ahte oahpponeavvu ráhkaduvvo fágii ođđa oahppoplána vuodul. Sámediggeráđi mielas lea hui illudahtti go dainna lágiin láchčojuvvo dilli nu ahte dát ohppidjoavku oážžu oahpahusa sámegielas, bálddalaga oahpahusain mearkagielas ja dárogielas.

2 Oahpponeavvoráhkadeapmi

Oahppoplánabuktosa bajit oasis (Bajit oassi - vuodđooahpahusa árvvut ja prinsihpat) daddjo ahte sámi skuvla galgá láchit dilli nu ahte oahppit ožžot oahpahusa man vuodđun leat sámi árvvut ja sámi giella, kultuvra ja servodateallin. Sámi skuvllas lea deatlaš ahte lea buotsámi perspektiiva ja álgoálbmotperspektiiva, ja deattuhit materiála ja immateriálakulturárbbi nugo árbevirolaš máhtu, duoji ja sohka- ja bearašoktavuodaid.

Sámediggi deattuha ahte sámegiel oahpponeavvut galget speadjalastit miehtasámi perspektiivva, mas sámi álbmot áddejuvvo oktan ovttadahkan rastá nationála rájiid. Buotsámi perspektiivvain oaivvilda Sámediggi ahte oahpahus ferte váldit vuodu das ahte sápmelaččat leat okta álbmot mii orru njealji riikkas, ja ahte sámi giella ja historjá, sámi árvvut ja servodagat Norggas leat oassin ollisvuodas mii fáttmasta olles Sámi.

2.1 Oahpponeavvobuvttadeapmi - árvvoštallamat ja strategijjat

Státabušeahhta 2025 lea árvalan joatkit sámi oahpponeavvuid rámma 2024 rájes. Ráddjejuvvo juolludusaid vuodul dárbbuid ektui, áigu Sámediggi ain vuosttažettiin vuoruhit oahpponeavvuid fágaid maidda Sámedikkis lea váldi mearridit oahppoplánaid. Dat mearkkaša sámegielfágaid ja joatkkaoahpahusa erenoamáš sámi fágaid. Dán mearridii Sámediggi vuosttaš geardde áššis 55/22 *Oahpponeavvoráhkadeami doaibmaplána 2020 - 2024 - reviderejuvvo.*

Sámediggeráđđi lea 2024:s čadahan jearahallaniskadeami mas mii bivddiimet oahpahedjiid buktit cealkámušaid oahpponeavvoráhkadeami hárrái. Árvalusat čájehit ahte servodatfága, historjá ja luonddufága oahpponeavvut leat boarásmuvvan ja daid berre ođastit ML20S vuodul. Dasto lea bohtán ovdan ahte lea dárbu almmuhit prentejuvvo oahppogirjiid servodatfágas smávvaskuvladasái, ja dan áigu Sámediggi čuovvulit dán plánas.

Oahpponeavvoráhkadeami doaibmaplána 2020–2024 lei Sámedikkis áigumuš ásahit koordináhtorvirggi oahpponeavvoráhkadeamis julev- ja lullisámi guvlui. Dát ii leat čuovvuluvvon dainna lágiin ahte ášahuvvo sierra virgi oahpponeavvohálddašeapmái. Dattetge lea dárbu beavttálmahttit oahpponeavvoráhkadeami dain guovlluin, mii gáibida ahte Sámediggi geahčada ođđa vejolaš struktuvrraid oahpponeavvoráhkadeami hálddašeamis.

Muđui lea Sámediggeráđđi čuovvulan measta buot doaibmaplána doaibmabijuid. Daid doaibmabijuid hárrái mat galgašedje álkidit juohkindoaimmaid oahpponeavvoportála geavahedjiide, lea Sámediggi lasihan njuolggoarjaga oahpponeavvoportálai Ovtta|Aktan|Aktesne 250 000 ruvnnuin 2019 rájes dássáži, mii geavahuvvo vuodđovuogádaga buoridanbargui. Muhto Sámedikkis ii leat leamaš kapasitehta addit doarjaga oahpponeavvoportálai oahpahedjiid iežaset ráhkadan oahpponeavvuid almmuheapmái, danin go leat unnán ekonomalaš rámmajuolludeamit.

2.2 Oahpponeavvuid jorgaleapmi sámegilli

Dálá oahpponeavvuid jorgaleapmi mearkkaša vuosttažettiin ahte oahpponeavvut galget jorgaluvvot johtilit. Dat lea buorre ja lea iešalddis mihttomearri. Hástalus dainna lea dattetge ahte dád sisdoallu oahpponeavvuid sisdoallu ii dárbbas leat vuodđuduvvon sámi kultuvrii ja servodateallimii. . Lea dávjá ohcci gii čadaha prošeavtta guhte árvvoštallá ja mearrida sáhtá go jorgalit ja/dahje heivehit oahpponeavvu mii juo gávdno, vai lea go ulbmillaččamus ráhkadit ođđa oahpponeavvu. Dat vuolgá das go válljen lea áiggis áigái oahpponeavvobuvttadedjiid kapasitehta ja resurssaid duohen čáliid/jorgaledjiid dáfus ja dan dáfus guđe fágasuorggi oahpponeavvu galgá gokčat.

Strategijjat:

- Sámediggi sáhtta ain addit doarjaga oahpponeavvuide mat jorgaluvvojit sámegillii, muhto gáibida ahte oahpponeavvut heivehuvvojit sámii parallealla oahppoplánaid sámii sisdollui

2.3 Buorit oahpponeavvut main lea buorre kvalitehta

Departemeanta lea ráhkadan kvalitehtaeavttuid mángga fágii. Kvalitehtaeavttuid ulbmil lea addit vuoddoahpahusa iešguđet oassálastiide vuodu árvvoštallat oahpponeavvuid ollislaččat. Oahpponeavvuid válljen ja geavaheapmi lea mearrideaddjin dasa ahte oahppit ožžot buori oahppabohtosa. Sámedikki mielas lea deatalaš sihkkarastit ahte oahpponeavvuid sisdoalus lea kvalitehta dáfus buorre dássi ja ahte dat dávistit Máhttoloktema 2020 - Sámi sisdollui.

Strategijiat:

- Sámediggi oaidná dárbbaslažžan ahte álggahuvvo bargu ovddidit kvalitehtaeavttuid sámegiel oahpponeavvuide

2.4 Lulli- ja julevsámegiel oahpponeavvut

Sámediggi lea ovddit plánaáigodagas mearridan árvvoštallat doaibmabijuid mat gusket oahpponeavvuid ráhkadeapmái skuvllain sámii resursaskuvllaid oktavuodas, ja dán barggu oktavuodas, árvvoštallat seammalágan ortnega skuvllaide go dan mii álggahuvvui jagis 2000, mii lei oahpaheddjiide oahppogeatnegasvuoda vuolideapmi. Sámediggái lea deatalaš ahte skuvllat mat čalmmustit iežaset sámii resursaskuvlan, ožžot vejolašvuoda lohtet gelbbolašvuoda ja fidnet buriid profešuvdnaovttastumiid, ja maiddá vejolašvuoda ovddidit oahpporesurssaid bargoaiggis.

Lea fuolastuhtti go erenoamážit julevsámii oahpponeavvoprošeavttaide leat maŋemus jagiid leamaš unnán ohcamat, ja listtus mas oaidná oahpponeavvuid mat leat fidnemis, boahtá ovdan ahte váilot ollu sihke julev- ja lullisámii oahpponeavvut. Dat vuolgá earret eará das go gáibiduvvojit eambo návccat buvttadit teavsttaid lulli- ja julevsámegillii, go gielaid dáfus váilot ain muhtun normerenproseassat iešguđet fágasurggiid tearpmiid dohkkeheami olis. Sámediggeráđđi lea čuovvulan ovddit doaibmaplánas dan doaibmabiju ahte lasihit julev- ja lullisámii oahpponeavvuid ráhkadeddjiid čállebálkká máksomeriid 2023:s, ja jáhkka ahte das leat posiitiiva váikkuhusat.

Strategijiat:

- Sámediggi áigu ain eanet vuoruhit julev- ja lullisámii oahpponeavvoprošeavttaid

2.5 Visotgokči dahje fáddávuđot oahpponeavvut

Visotgokči oahpponeavvuid dahje fáddávuđot oahpponeavvuid gaskkas válljen vuolgá konteavsttas ja das maid háliida olahit. Goappašiin lahkoniin leat ovdamunit ja sáhttet heivet buorebut iešguđege dilálašvuhtii.

Visotgokči oahpponeavvuin leat mánga ovdamuni. Dat sihkkarastá ahte buot gelbbolašvuodamihttomearit ja oahppoplána gelbbolašvuodamihttomearit ollašuvvet. Oahppit ožžot struktuvrralaš ja ollislaš guorahallama fágas, mii addá systemáhtalaš ovdáneami.

Fáddávuđot oahpponeavvu ges addá vejolašvuoda dárkilit guorahallat dihto fágaid dahje fáttáid. Daid sáhtta heivehit iešguđet oahppandilálašvuodaide ja geavahit lassii dálá oahpponeavvuide vai sáhtta čiekŋudit dihto surggiide. Dasa lassii lea oahpaheaddjis buoret vejolašvuodta heivehit oahpahusa ohppiid beroštumiide ja oahppandárbbuide.

Fáddávuđot oahpponeavvuin lea oanehat buvttadanáigi, ja dat lea buorre.

Strategijiat:

- Sámediggi áigu ain vuoruhit visotgokči oahpponeavvuid ja áigu seammás, dan stuorra oahpponeavvováili geažil - ja dan geažil go lea dárbu jođánit ráhkadit sámegiel oahpponeavvuid, vuoruhit ain fáddávuđot oahpponeavvuid.

2.6 Digitála ja/dahje prentejuvvon oahpponeavvut

Digitaliseren skuvllas lea ollu rievdan ja rievdá ja ovdána ain. Digitála oahpponeavvut movttiidahttet ja ovddidit oahppama iešguđet fágaid ja teknologijaid siskobealde. Skuvla ferte láchit dili vai sáhtá geavahit, hálldašit ja ovdánahttit teknologalaš veahkkeneavvuid ja čovdosiid.

Sámediggeráđi ovddas čadahii Vista Analyse árvvoštalai ja čielggadii Sámedikki oahpponeavvoráhkadeami organiserema sámediggeráđi ovddas 2021:s. Earret eará deattuhii raporta man deahtalaš lea eanet áŋgiruššat digitaliseremiin ja ođđaáigásaš oahpponeavvuid ovddidemiin. Sámediggi ávžžuhuvvui vuoruhit digitála čovdosiid mat sáhttet dahkat oahpponeavvuid álkibun gávdnat ja álkibun geavahit.

Lea dárbbalaš ahte Sámediggi ain čalmmustahtá digitaliserema ja digitála sámegielat oahpponeavvuid, earret eará sihkkarastin dihtii ahte sámi oahppit sáhttet sámegielat oahpponeavvuid vehkiin nannet iežaset digitála gálggaid.

Vaikko digitála resurssat leat dehálaččat, de lea maiddá stuora dárbu prentejuvvon oahpponeavvuide. Prentejuvvon oahpponeavvut adnojuvvojit earret eará dehálažžan ohppiid áicilvuhtii. Sámediggi vásiha ahte čeahkimiin sámegielat oahpaheddjiiguin ja skuvlajođiheddjiiguin deattuhuvvo ain dárbu prentejuvvon oahpponeavvuide. Dát bohtá maiddá ovdan jearahallaniskadeami vástádusain maid Sámediggi giddat 2024 sáddii skuvllaide.

Ođastuvvon nátionálabušehtas miessemánus 2024 juolludii ráđdehus 300 miljon ruvno prentejuvvon oahpponeavvuid oastimii, ákkastallamiin ahte "Ráđdehus háliida buoret dásseadeattu girjii ja šearpma gaskkas skuvllas, ja evttoha nuppi jahkái maŋŋálaga várrejuvvon doarjagiid prentejuvvon oahppogirjjiide."

Sámediggi oaidná, nugo Ráđdehus ge, man deahtalaš lea ahte ain buvttaduvvojit prentejuvvon girjjiit. Dárbbasuovvojit eanet sámegiel prentejuvvon girjjiit ja konkretiserenávdnasat mat čuvvot ML20S ja mat nannejit lohkan- ja čállinmáhtu

Sámediggi áigu maiddá deattuhit digitála oahpponeavvuid mat devdet láhkagáibádusaid, vuordámušaid ja maid sáhtá geavahit neahtaoahpahusas, muhto seammás áigu Sámediggi eanet deattuhit kombineret digitála ja prentejuvvon oahpponeavvuid. Dát sihkkarastá dásidis lagadeami mii fuolaha iešguđetlágan oahppandárbuid, seammás go oahpponeavvut devdet sihke ođđaáigásaš teknologija ja árbevirolaš oahpahanvugiid gáibádusaid.

Sámedikki oahpponeavvoortnega njuolggadusaid mielde doarjjaoažžu galgá fuolahit doaibmaovddasvástádusa ja bajásdoallat digitála neavvuid unnimusat vihtta jagi, dat mearkkaša ahte dat galget leat olámuttos unnimusat vihtta jagi. Dat mearkkaša ahte lágádusat sáhttet duohtavuodas giddet oahpponeavvu geavaheddjiide go áigodat nohká, ja dat hedjonahtá vejolašvuoda fidnet sámegiel digitála oahpponeavvuid. Sámegiel oahpponeavvut berrejit leat neahtas guhkit go 5 jagi. Erenoamážit dan dihte go sámi oahpponeavvobuvttadeapmi ovdána njozet Norgga oahpponeavvuid ektui. Čuolbman lea ahte lea divrras doallat digitála oahpponeavvuid olámuttos ja Sámedikki oahpponeavvoortnet gokčá dušše oahpponeavvuid ráhkadeami.

Strategijiat:

- Sámediggi áigu ain vuoruhit digitála ja prentejuvvon oahpponeavvuid, ja oahpponeavvuid mat leat sihke prentejuvvon ja digitálalaš hámis
- Sámediggi áigu bargat dan ala ahte sihkkarastit rámmaeavttuid lágádusaide nu ahte oahpponeavvuid sáhtá doalahit ja áigequovdilastit neahtas guhkit go 5 jagi

2.7 Almmolaš háhkamiid

Áigumuš lea ahte almmolaš háhkamiid bokte šaddet eanet oahpponeavvobuvttadeaddjit, ja ahte buvttadeaddjit sáhttet plánat buvttadeami guhkit áigái, mii dahká ahte buvttadeapmi šaddá eanet joatkevaš ja beaktiil. Sámedikkis leat leamaš buorit vásáhusat rámmašiehtadusaiguin oahpponeavvoráhkadeami oktavuodas. Buvttadanproseassat leat leamaš beaktiilat ja buktagat leat

sáddejuvvon sohppojuvvon áigái. Sámedikki mielas lea almmolaš háhkan buorre vuohki buvttadit oahpponeavvuid.

Strategiijat:

- Sámediggi áigu ain ruhtadit oahpponeavvuid almmolaš háhkamiid bokte

2.8 Gaskkusteapmi

Dieđut ođđa oahpponeavvuid birra gaskkustuvvojit oahpponeavvoportálas Ovttas|Aktan|Aktesne, gosa biddjojuvvot dieđut ođđa oahpponeavvuid birra go dat leat gárvásat. Maiddái Sámedikki oahpponeavvoguovddáš ja Sámedikki girjerájus gaskkustit oahpponeavvuid. Doarjja oahpponeavvoprošeavttaide eaktuda ahte doarjjaoažžu vuovdala ja juohká almmuhuvvon oahpponeavvuid.

Vista evaluerenraporta (2020) čágehii ahte lea buoridanmunni sámegielat oahpponeavvuid oažžumis ja oahpaheaddjit vásihit ahte sis lea heajos visogovva dain oahpponeavvuin mat leat fidnemis. Dán vuodul lea Sámediggi ođđasis organiseren oahpponeavvoguovddáša. Mihttomearri lea ahte sámegielat oahpponeavvut bohtet buorebut oidnosii ja leat olámuttus buot geavaheddjiide. Min áigumuš lea ahte guovddáš šaddá oassin Sámedikki girjerájus ja organiserejuvvo nu ahte olbmot sáhttet luoikkahit ávdnasiid doppe vaikko doppe ii leat bargi Guovdageainnus. Sámedikki girjerájus lea juo dál gaskkustanovddasvástádus davvi-, julev- ja lullisámi guovlluin ja oahpponeavvogaskkusteapmi šaddá lunddolaš oassin das.

Nugo ovdal lea namuhuvvon, de lea sámediggeráđđi, oassin dieđuid háhkamis dán strategiiaplánii, čadahán jearahallaniskadeami (gidđat 2024) oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid várás. Ulbmil lei háhkat dieđuid das mii doaibmá bures dálá oahpponeavvofálaldagas, ja guđiin surggiin lea dárbu buoridit oahpponeavvuid. Jearahallaniskadeapmi sáddejuvvui 58 skuvlii, main 28 oahpaheaddji, 6 skuvlajodiheddji sáddejedje cealkámušaid Sámediggái. Vástádusat čáhehit ahte ain gávdnojit ollu oahpaheaddjit geat eai dovdda ođđaseamos sámi oahpponeavvuid. Dát lea álo leamaš hástalussan ja Sámediggi lea fuolas go oahpaheddjiin ii leat vel diehtu das makkár sámegielat oahpponeavvut leat fidnemis. Danne oaidná Sámediggi dárbbaslažžan álggahit doaibmabijuid maiguin oažžut eanet dieđuid sámi oahpponeavvuid birra ja sihkkarastit ahte dat ollá buot geavaheddjiide.

Dat ahte oahpponeavvoportála Ovttas|Aktan|Aktesne ii leat nu álki geavahit, sáhtá boahit das go digitála vuogádat lea unnán ođasmahttojuvvon dan rájes go portála ášahuvvui 2013:s. Portála ferte ođasmahttit vai sáhtá fállat buoret ja álkit fálaldaga geavaheddjiide. Go ođasmahtá teknologija, deattuha ahte geavaheaddji galgá leat álki geavahit dan, oahpaha dan geavahit, ja ovttasbargá oahpahusášahusaiguin, de sáhtá portála šaddat mávssoleabbo reaidun oahpaheddjiide ja ohppiide. . Dat ii dušše buoridivčče dáláš resurssaid geavaheami, muhto livččii maiddái mielde seailuheamen ja ovddideamen sámi giela ja kultuvrra oahpahusvuogádagas.

Strategiijat:

- Sámediggi áigu joatkit bargguin nannet sámegielat oahpponeavvuid gaskkusteami
- Sámediggi áigu joatkit oahpponeavvoguovddáša ođđasis organiserema proseassain man ulbmil lea buoridit sámegielat oahpponeavvuid gaskkusteami

2.9 Politihkalaš ja fágalaš ovttasbargu ja gulahallan

Sámediggi oaidná dehálažžan jeavddalaččat ovttasbargat oahpponeavvoráhkadeddjiiguin. Sámediggi oaidná ávkki jahkásaš prošeaktačoahkkimiin main mii digaštallat daid prošeavttaid stáhtusa maid Sámediggi lea addán, ja main mii ovttasbargat oahpponeavvodoarjagiid njuolggadusaid ođasmahttimiid oktavuodas mat sihkkarastet oahpponeavvuid kvalitehta.

Sámediggeráđđi lea ásahan dakkár vieru ahte mii juohke jagi doallat webinaraid oahpponeavvoohcciide ovdal ohcanáigemeari, gos mii juohkit dieđuid Sámedikki doarjjaortnega ja oahpponeavvohálldašeami birra. Sámediggeráđđi vásiha ahte seminárat digitála arenain leat leamaš ávkálaččat sihke Sámediggái ja oahpponeavvoráhkadeddjiide.

Sámediggeráđi gulahallan eiseválddiiguin oahpponeavvodili birra manimus jagiid lea earret eará leamaš konsultašuvnnaid oktavuodas oahpahuslága birra, mas sámediggeráđi gáibidii lága bokte mearriduvvot vuogiatvuoda oažžut sámi oahpponeavvuid, seamma láhkai go ođđadárogielas ja girjedárogielas. Dat ii lihkestuvvan konsultašuvnnain. Dasa lassin lea mis dán áigodagas leamaš ovttasbargu *Died. St. 13 (2022-2023) Sámi giella, kultuvra ja servodateallin – Gelbbolašvuota ja rekrutteren mánáidgárddis, vuodđooahpahas ja alit oahpus* olis. Dán proseassas soabaimet Máhttodepartemeanttain viidáset gulahallat das mo sáhtášii buoridit oahpponeavvodili.

Bajábealde namuhuvvon stuorradiggediedáhusa čuovvolemis lea sámediggeráđi ožžon miehtama dasa ahte departemeanta álggaha čielggadanbarggu sámegiel oahpponeavvodili birra. Sámediggái lea deaŋalaš ahte oahpponeavvoráhkadeddjiid/lágádusaid bajimus rámmat ožžot stuorra fuomášumi dán čielggadusas. Sámediggeráđi lea ožžon árvalusaid Sálas:is ollu dárbbalaš rámmaeavttuid birra maid departemeanta berre váldit mielde čielggadussii. Lea diedusge deaŋalaš čalmmustahttit ekonomalaš rámmaeavttuid. Eará rámmaid, nugo earret eará sámi ja dárju oahpponeavvoráhkadeami buohstahttit, ja árvoštallat doaibmabijuid mat láhččet dili nu ahte maiddái smávva lágádusain lea vejolašvuota gilvalit stuorát lágádusaiguin, lea maid dárbu váldit mielde departemeantta čielggadussii.

Strategiijat:

- Sámediggi áigu bisuhit ovttasbarggu oahpponeavvoovddideddjiiguin ja čuovvulit proševttaid jeavddalaččat
- Sámediggi searvaha oahpponeavvoovddideddjiid áššáigulleaš proseassaide main sáhtta leat mearkkašupmi ohcanproseassaide
- Sámediggi áigu doallat jahkásaš ohcanbargobájiid oahpponeavvoovddideddjiide
- Sámediggi áigu čuovvulit departemeantta čielggadanbarggu sámi oahpponeavvodili birra ja áigu ovddidit dárbbu lassi rámmajuolludemiide mat addet vejolašvuoda buoridit oahpponeavvodili

2.10 Davviriikkalaš ovttasbargu

Sámedikkis lea guhká leamaš ovttasbargu Ruoŋa ja Suoma beale Sámi sámedikkiiguin. Dán ovttasbarggu lea konkrehtalaččat bohtán sávaldat ovddidit oktasaš sámegielat oahpponeavvobuktaga fágii sámi historjá, mii lea čállon sámi perspektiivva vuodul. Sámediggi oaidná stuora ávkki sámi ovttasbarggu riikarájiid rastá ja áigu bisuhit ja viidáseappot ovddidit dán ovttasbarggu.

Strategiijat:

- Sámediggi áigu bargat dan ala ahte vuolgahit barggu ásahit rájáidrastideaddji ovttasbargojoavkku Sámis, man ulbmil lea ráhkadit oahpponeavvuid oktasaš sámi historjjás

3 Vuoruheamit 2025–2028

Sámediggi lea rabas buvttadit oahpponeavvuid, guovtti dahje mángga gillii oktanaga. Sámedikkis sáhtta ohcat doarjaga oahpponeavvuid buvttadit guovtti dahje mángga gillii oktanaga. Dan láhkai mii sihkkarastit oktanaga almmuhemiid golmma sámegillii ja ahte oahpponeavvu buotsámi perspektiiva vuhtiiváldjuvvo. Dákkár prošekta ferte gáržžiduvvot dušše ovtta dássái dahje ovtta fáddái, vai dat ii šatta beare viiddis.

Proševttat mat eai gula vuoruhuvvon fágasurggiide, árvoštallojuvvojit vuodustuvvon ja duodaštuvvon dárbbuid mielde. Deattuhuvvo ahte vaikko Sámediggi lea vuoruhan oahpponeavvuid ovtta fágas mángga ceahkkái/dássái, de sáhtta ohcat doarjaga muhtun osiide dan vuoruhuvvon fágas. Lea deaŋalaš ahte proševtta viidodat vuđolaččat árvoštallojuvvo proševtta olmmošlaš resurssaid ektui, ja man viiddis hivvodaga lea geavatlaččat vejolaš čađahit áigerámma siskkobealde gitta 3 jagi

rádjai. Erenoamážit heivehuvvon digitála oahpponeavvuide gullá heiveheapmi lassin gáibádusaide mat juo leat universála hábmemat dáfus.

Mii leat dán plánaš válljen vuoruhit dušše guokte jagi ovddasguvlii. Vuoruhemiid 2027 ja das rájes áigut mii árvvoštallat 2026:s dan vuodul makkár oahpponeavvodilli dal lea ja makkár dárbbut leat viidáset. Mii oaidnit ahte Departemeantta čielggadeamis oahpponeavvuid ráhkadeami birra ja doaimmain maid dat vuolgga, lea mearkkašupmi dasa maid lea dehálaš vuoruhit viidáseappot, ja ahte ovddit jagiid vásáhusat čájehit ahte oahpponeavvodilli lea ollu dan duohken movt prošeavttat ja daid bohtosat ovdánit.

2025

Oahpponeavvut máttasámegeallii:

- Sámegeallan nubbingiellan, Sámegeallan 2, Jo1-Jo3
- Sámi historjá ja servodat, Jo
- Deaddiluvvon girjjit fágii sámegeallan vuosttašgeallan
- Deaddiluvvon girjjit fágii servodatfága, 1.-4. ceahkiide

Oahpponeavvut julevsámegeallii:

- Sámegeallan nubbingiellan, Sámegeallan 2, 1.-4. ceahkiide
- Sámegeallan nubbingiellan, Sámegeallan 4, Jo1-Jo3
- Deaddiluvvon girjjit fágii sámegeallan vuosttašgeallan
- Deaddiluvvon girjjit fágii servodatfága, 1.-4. ceahkiide
- Sámi historjá ja servodat, Jo

Oahpponeavvut davvisámegeallii:

- Sámi čiekŋudeapmi 8.-10. ceahkiide
- Deaddiluvvon girjjit fága sámegeallan vuosttašgeallan
- Deaddiluvvon girjjit fága servodatfága, 1.-4. ceahkiide

Oahpponeavvut sámegeallan ohppiide geain lea mearkageallan

- Sámegeallan vuosttašgeallan 5.-7. ceahkiide

Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut davvi-, julev- ja lullisámegeallii, heivehuvvon viidábut go dábbalaččat

- Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut davvi-, julev- ja lullisámegeallii - Álkis lohkan girjjit iešguđet dásiide ja fágasurggiide, 8. ceahkkái
- Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut davvi-, julev- ja lullisámegeallii – Konkretiserenávdnasat

2026

Oahpponeavvut lullisámegeallii

- Sámi čiekŋudeapmi 8.-10. ceahkiide
- Servodatfága 8.-10. ceahkiide
- Historjá 8.-10. ceahkiide

Oahpponeavvut julevsámegeallii

- Sámegeallan nubbingiellan, Sámegeallan 3, 1.-7. ceahkiide
- Sámegeallan čiekŋudeapmi 8.-10. ceahkiide
- Sámegeallan vuosttašgeallan, Jo1-Jo3
- Servodatfága 8.-10.

Oahpponeavvut davvisámegeallii

- Sámegeallan vuosttašgeallan, 5.-7. ceahkiide

- Servodatfága 8.-10. ceškiide

Sámegiela oahpponeavvut ohppiide geain lea mearkagiella

- Sámegiella vuosttašgiellan 8.-10. ceškiide

Erenoamážit heivehuvvon

- Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut davvi-, julev- ja lullisámegillii – Girjjit maid lea álki lohkat iešguđet dásiide ja fágasurggiide, joatkkaoahpahas
- Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvut davvi-, julev- ja lullisámegillii - Konkretiserenávdnasat

Vuođđodokumeanttat

- Beaiveálgu-julggaštus, ovttasbarggu politihkalaš vuođđu 2021–2025 sámediggeáigodahkii.
- Oahppoplánabuvttus Máhttolohten 2020 Sámi (fágaođastus)
- VA-raporta 2021-26 Evaluering og utredning av Sametingets organisering av læremiddelutvikling <https://www.vista-analyse.no/site/assets/files/7092/va-apport-2021-26-evaluering-av-sametingets-tilskuddsordning-for-laeremidler.pdf>
- Riksrevisjonens undersøkelse av samiske elevers rett til opplæring i og på samisk. Dokumeanta 3:5 (2019–2020)
- Sámedikki čoaččkimat sámi oahpponeavvuid birra davvi-, julev- ja lullisámi guovlluin
- Jearahallaniskadeapmi mii sáddejuvvui skuvlaeaggádiidda ja oahpaheddjiide lulli-, julev- ja davvisámi guovlluin
- Gulahallančoaččkimat NetSamiin (sámi oahpaheaddjefierpmádat) ja oahpponeavvobuvttadeddjiiguin.